

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова Приймальної комісії

Ректор Ілля ХАДЖИНОВ

« 22 »

2026 року

**ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ
ІСПИТУ З МЕТОДОЛОГІЇ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ЗАМІСТЬ ЄВВ
для вступників для здобуття ступеня освіти «Доктор філософії»
(для вступників, які мають право складати вступне випробування у формі
іспиту в Університеті)**

Порядок проведення та критерії оцінювання іспиту з методології наукових досліджень замість ЄВВ для вступу на здобуття ступеня доктора філософії (для вступників, які мають право складати вступне випробування у формі іспиту в Університеті). Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2026. 12 с.

Розробники:

Чальцева О.М., д.політ.н., професор, завідувач кафедри політології та державного управління;

Гоцуляк Ю.В., д.юрид.н., професор, завідувач кафедри теорії і історії держави і права та філософії права;

Петренко Г.О., к.екон.н., доцент, завідувач відділу аспірантури та докторантури «Докторська школа»

Схвалено на засіданні Вченої ради Університету від 01 травня 2026 року (Протокол № 14).

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	4
ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СКЛАДОВИХ ІСПИТУ З МЕТОДОЛОГІЇ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	6
ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ІСПИТУ З МЕТОДОЛОГІЇ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	6
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ІСПИТУ З МЕТОДОЛОГІЇ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	6
ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ІСПИТУ	8
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	12

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Відповідно до Правил прийому до Донецького національного університету імені Василя Стуса у 2026 році (далі – Правила прийому) та Порядку прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2026 році (далі – Порядок прийому), затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України за № 373 від 26 лютого 2026 року, єдине вступне випробування (далі – ЄВВ) – це форма зовнішнього оцінювання підготовленості особи з методології наукових досліджень для здобуття третього (освітньо-наукового, освітньо-творчого) рівня вищої освіти.

Програма єдиного вступного випробування з методології наукових досліджень затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 19 травня 2025 року № 740.

Спеціальними умовами участі у конкурсному відборі на навчання для здобуття ступеня доктора філософії на основі НРК7 у вигляді участі в конкурсному відборі на навчання за результатами іспиту з методології наукових досліджень замість ЄВВ користуються:

- особи, яким за рішенням приймальної комісії закладу вищої освіти відмовлено в реєстрації для участі в ЄВІ, ЄВВ 2026 року (на підставі рішення регламентної комісії при регіональному центрі оцінювання якості освіти, ухваленого за результатами розгляду документів вступника, здійсненого на запит приймальної комісії, що реєструє) через неможливість створення особливих (спеціальних) умов (за умови внесення до картки фізичної особи копії медичного висновку за формою первинної облікової документації № 086-3/о «Медичний висновок про створення особливих (спеціальних) умов для проходження зовнішнього незалежного оцінювання», затвердженою наказом № 1027/900, що завірена підписом секретаря регламентної комісії при регіональному центрі оцінювання якості освіти і печаткою регіонального центру оцінювання якості освіти, та відповідного витягу з протоколу засідання регламентної комісії при регіональному центрі оцінювання якості освіти);

- особи, яким на запит щодо можливості створення спеціальних умов для проходження ЄВІ, ЄВВ 2026 року регламентною комісією при регіональному центрі оцінювання якості освіти надано відмову в створенні через відсутність організаційно-технологічних можливостей (за умови внесення до картки фізичної особи відповідного витягу з протоколу засідання регламентної комісії при регіональному центрі оцінювання якості освіти та медичного висновку, передбаченого абзацом другим цього пункту, у якому зазначено про необхідність створення певних умов для проходження ЄВІ, ЄФВВ).

Особи визначених категорій, які склали ЄВІ та/або ЄВВ, але не подолали поріг «склав/не склав» можуть брати участь в конкурсному відборі за результатами співбесіди з іноземної мови замість ЄВІ та іспиту замість ЄВВ виключно на місця за кошти фізичних та/або юридичних осіб.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СКЛАДОВИХ ІСПИТУ З МЕТОДОЛОГІЇ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ІСПИТУ З МЕТОДОЛОГІЇ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Порядок проведення іспиту з методології наукових досліджень визначається Правилами прийому до Донецького національного університету імені Василя Стуса у 2026 році (Додаток 6), Положенням про приймальну комісію Донецького національного університету імені Василя Стуса.

Тематика та зміст завдань складено відповідно до вимог Програми єдиного вступного випробування з методології наукових досліджень, що затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 19 травня 2025 року № 740.

Іспит з методології наукових досліджень проводиться в усній формі шляхом надання відповідей на питання, що визначені в білеті. Час проведення іспиту на одну особу не може перевищувати **30** хвилин.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ІСПИТУ З МЕТОДОЛОГІЇ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Мінімальна оцінка для вступників на навчання для здобуття ступеня доктора філософії іспиту з методології наукових досліджень зазначена Правилах прийому до Донецького національного університету імені Василя Стуса і становить 100 балів, максимальна – 200 балів.

Іспит з методології наукових досліджень відбувається у вигляді відповідей на питання, що визначені в білетах, кожен з яких містить 5 завдань.

Максимальна кількість балів, які можна отримати за виконання всіх завдань в білеті – 30 балів, мінімальна – 8 балів. Якщо вступник набрав менше 8 балів, він вважається таким, який не склав випробування, і не допускається до подальшої участі в конкурсному відборі.

За умови успішного виконання запропонованих завдань та отримання необхідної мінімальної кількості балів, вступник має право брати участь у конкурсному відборі.

Оцінювання проводиться за **200-бальною шкалою**. Переведення балів, отриманих вступником за складання іспиту у шкалу 100–200 балів відбувається наступним чином:

**ШКАЛА ПЕРЕВЕДЕННЯ БАЛІВ, ОДЕРЖАНИХ НА ІСПИТІ З
МЕТОДОЛОГІЇ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ДЛЯ ВСТУПНИКІВ НА ОС
«Доктор філософії»**

(для осіб, які мають право скласти іспит замість ЄВВ у закладі вищої освіти)

Бали за іспит	Шкала 100-200	Бали за іспит	Шкала 100-200	Бали за іспит	Шкала 100-200
1 - 7	не склав	15	132	23	168
8	100	16	136	24	173
9	105	17	141	25	177
10	109	18	145	26	182
11	114	19	150	27	186
12	118	20	155	28	190
13	123	21	159	29	195
14	127	22	164	30	200

**ЗРАЗКИ ЗАВДАНЬ В БІЛЕТІ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ІСПИТУ З
МЕТОДОЛОГІЇ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ**

Питання 1. Чим наука відрізняється від філософії, релігії та мистецтва і чому її вважають основним засобом отримання об'єктивного знання?

Питання 2. Чим науковий метод відрізняється від методики?

Питання 3. У чому полягає різниця між об'єктом і предметом наукового дослідження?

Питання 4. Які функції виконують наукові публікації та чому вони є важливими для наукової спільноти?

Тест 5. Що з переліченого є проявом фальсифікації в науковій діяльності?

A. Навмисна зміна чи модифікація вже існуючих результатів дослідження.

B. Повторне опублікування власних раніше оприлюднених текстів.

C. Вигадування даних яких ніколи не існувало в дійсності.

D. Використання ідей іншого автора без посилання на джерело.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ІСПИТУ

РОЗДІЛ 1. Наука та наукові дослідження в сучасному світі

1. Чим наука відрізняється від філософії, релігії та мистецтва?
2. Чому науку вважають основним засобом отримання об'єктивного знання?
3. Що таке наука як система знань?
4. Які існують види наукової діяльності?
5. Які функції виконує наука?
6. Які критерії науковості відрізняють науку від інших форм знання?
7. Як класифікують науки?
8. Що таке наука, ненаука, псевдонаука та протонаука?
9. У чому полягає проблема демаркації науки?
10. Що таке науковий скептицизм?
11. Що таке об'єкт і суб'єкт науки?
12. Що таке науковий факт, поняття, термін, категорія, ідея, проблема, гіпотеза, концепція, теорія, закон?
13. Організація наукової діяльності в Україні
14. Які питання регулюють закони України «Про наукову і науково-технічну діяльність» та «Про вищу освіту»?
15. Що таке третій рівень вищої освіти?
16. Які кваліфікації та ступені передбачає третій рівень освіти?
17. Наукове дослідження
18. Що таке наукове дослідження?
19. Які контексти поняття «наукове дослідження» існують?
20. Яке значення мають наукові дослідження для суспільства?
21. Чим наукове дослідження відрізняється від інших способів отримання інформації?
22. Що таке фундаментальні та прикладні дослідження?
23. Які етапи наукового дослідження?
24. Як класифікують наукові дослідження?
25. Які існують класифікації за методами, фінансуванням, тривалістю та сферою використання результатів?
26. Відкрита наука
27. Що таке відкрита наука?
28. Що таке наукова комунікація?
29. Що таке відкриті наукові знання?
30. Що таке відкрита наукова інфраструктура?
31. Що таке відкрита участь соціальних суб'єктів?
32. Що таке відкритий діалог з іншими системами знань?
33. Які цінності відкритої науки?
34. Які принципи відкритої науки?
35. Які переваги відкритої науки?
36. Які ризики відкритої науки?

РОЗДІЛ 2. Загальне уявлення про методологію наукового дослідження

1. Методологія науки
2. Що таке методологія науки у широкому і вузькому значенні?
3. Яка головна мета методології науки?
4. Які функції методології науки?
5. Що таке міждисциплінарність у методології?
6. Яка структура методології науки?
7. Що таке метод?
8. Що таке методика?
9. Чим метод відрізняється від методики?
10. Як класифікують методи дослідження?
11. Які ознаки наукового методу?
12. Які вимоги ставлять до методики?
13. Що таке філософська методологія?
14. Що таке загальнонаукова методологія?
15. Що таке конкретно-наукова методологія?
16. Які основні методологічні принципи наукового дослідження?
17. У чому полягає системний підхід?
18. Що таке системний аналіз?
19. Що таке аксіологічний підхід?
20. Наукове пізнання
21. Що таке наукове пізнання?
22. Які компоненти наукового пізнання?
23. Які принципи наукового пізнання?
24. Що таке емпіричний рівень наукового пізнання?
25. Які операції належать до емпіричного рівня?
26. У чому специфіка емпіричного знання?
27. Що таке науковий факт?
28. Яка роль фактів у науковому пізнанні?
29. Що таке теоретичний рівень пізнання?
30. У чому специфіка теоретичного знання?
31. Що таке наукова теорія?
32. Які функції виконує теорія?
33. Методи наукових досліджень
34. Що таке метод як система дій?
35. Які функції методу?
36. Як результати дослідження залежать від методу?
37. Що таке методологічний негативізм?
38. Що таке методологічний анархізм?
39. Що таке методологічна ейфорія?
40. Що таке спостереження як метод дослідження?
41. Які переваги та недоліки спостереження?

42. Що таке метод порівняння?
43. Які умови правильного порівняння?
44. Що таке метод вимірювання?
45. Що таке похибка вимірювання?
46. Що таке експеримент?
47. Які етапи експерименту?
48. Що таке аксіоматичний метод?
49. Що таке гіпотетико-дедуктивний метод?
50. Що таке абстрагування і конкретизація?
51. У чому полягає метод сходження від абстрактного до конкретного?
52. Що таке історичний і логічний метод?

РОЗДІЛ 3. Система організації наукової діяльності

1. Елементи наукового дослідження
2. Що таке актуальність наукового дослідження?
3. Як визначають тему наукового дослідження?
4. Що таке мета дослідження?
5. Що таке завдання дослідження?
6. Що таке об'єкт дослідження?
7. Що таке предмет дослідження?
8. У чому різниця між об'єктом і предметом дослідження?
9. Що таке наукова новизна?
10. Пошук і опрацювання наукової інформації
11. Що таке інформація?
12. Які властивості наукової інформації?
13. Які функції наукової інформації?
14. Що таке первинні джерела інформації?
15. Що таке вторинні джерела інформації?
16. Що таке бібліотечні каталоги?
17. Які існують інформаційно-пошукові системи та наукові ресурси?
18. Як застосовують штучний інтелект у наукових дослідженнях?
19. Які переваги використання штучного інтелекту в науці?
20. Які проблеми виникають при використанні штучного інтелекту?
21. Методологічна культура та академічна доброчесність
22. Що таке методологічна культура?
23. Які ознаки методологічної культури?
24. Які принципи етики наукової діяльності?
25. Що таке академічна доброчесність?
26. Які принципи академічної доброчесності?
27. Які існують види порушень академічної доброчесності?
28. Що таке плагіат, самоплагіат, фабрикація та фальсифікація?
29. Яка відповідальність за порушення академічної доброчесності?

РОЗДІЛ 4. Представлення наукових досліджень

1. Що таке наукова публікація?
2. Які структурні елементи повинна містити сучасна наукова стаття?
3. Які функції виконують наукові публікації?
4. Чому наукові публікації важливі для наукової спільноти?
5. Що таке академічна доброчесність та які її основні принципи?
6. Які види академічної відповідальності передбачені за порушення академічної доброчесності?
7. Що таке цитування та які існують правила оформлення бібліографічних посилань?
8. У чому полягають особливості оформлення джерел відповідно до ДСТУ 8302:2015?
9. Що таке наукометричні бази даних та яке їх значення для наукової діяльності?
10. Електронні ресурси та цифрові інструменти для представлення результатів наукових досліджень.
11. Наукова комунікація в умовах цифровізації та розвитку відкритої науки (Open Science).

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основна література:

1. Вихрущ В. О., Козловський Ю. М. Методологія та методика наукового дослідження: підручник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2020. 336 с.
2. Таран В., Попович В., Попович Я. Методологія та організація наукових досліджень: навчальний посібник для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнктів. Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2021. 152 с.
3. Звонар В. П., Кожем'якіна С. М. Методологія, методи та інструменти наукового дослідження: навч.-метод. матеріали. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2022. 120 с.
4. Рашкевич Н. В., Отрош Ю. А. Методологія та організація наукових досліджень: навчальний посібник. Харків, 2022. 291 с.
5. Староста В. І. Методологія наукових досліджень: навчально-методичний посібник. 2-ге вид., випр. і доп. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2023. 72 с.
6. Дзьобань О. П. Методологія, організація та технологія наукових досліджень: навчальний посібник для аспірантів. Київ; Одеса: Фенікс, 2025. 284 с.

Додаткова література

1. Медвідь В. Ю., Данько Ю. М., Кобелянська І. І. Методологія та організація наукових досліджень (у структурно-логічних схемах і таблицях) : навч. посіб. Суми: СНАУ, 2020. 220 с.
2. Бабаджан В. Д., Бакуменко Н. С., Кадикова О. І. та ін. Методологія наукових досліджень в медицині: навчальний посібник / за ред. П. Г. Кравчуна, В. Д. Бабаджана, В. В. М'ясоєдова. Харків: ХНМУ, 2020. 260 с.
3. Лагодієнко В. В., Іванченкова Л. В., Лагодієнко О. В. Вибір методології наукового дослідження. *Підприємництво та інновації*. 2022. № 25. С. 139–143.
4. Карпенко Н. В., Педченко Н. С., Іваннікова М. М., Бірта Г. О., Стрілець В. Ю. Емпіричні методи наукового дослідження – теорія і практичний досвід. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки»*. 2024. № 4. С. 17–24.
5. Лазарєва О. В., Ступень О. І. Методологія наукових досліджень за фахом та основи академічної доброчесності: навчальний посібник. Миколаїв: ЧНУ ім. Петра Могили, 2025.
6. Ніколаєску І. О. Розвиток критичного мислення здобувачів вищої освіти через освоєння методології наукових досліджень. *Імідж сучасного педагога*. 2025. № 5. С. 21-26.
7. Новікова Н. Методологія як теоретична модель наукового дослідження. *European scientific journal of economic and financial innovation*. 2025. № 2. С. 414-420.

8. Татъянчиков А. О. Методологія наукових досліджень: навч.-метод. посіб. для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти. Одеса НУ «ОЮА», 2025. 114 с.
9. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 20 с.
10. Scientific method. *Encyclopedia Britannica*. URL: <https://www.britannica.com/science/scientific-method>